

Gábor Ágoston, Osmanlı'da Savaş ve Serhad
Çeviren ve Hazırlayan: Kahraman Şakul, Timaş Yayınları, İstanbul-2013

Recep Efe ÇOBAN*

İncelemesini yaptığımız bu eser, Osmanlı Askeri Tarihi alanındaki en önemli isimlerinden biri olan Gábor Ágoston'un dokuz önemli makalesinin tercümesini ihtiva etmektedir.

Osmanlı Tarihinin önemli isimlerinden Feridun Emecen ve Caroline Finkel'in takrizlerini içeren eser, "Yayına Hazırlayanın Notu", "Sed Vitae Discimus/ Feridun M. Emecen", "Cephe Hattından Bir Ses: GÁBOR ÁGOSTON/ Caroline Finkel", "Türk Okur İçin Önsöz", "Osmanlı Fetihleri", "Osmanlı Muharebe Taktikleri Üzerine Bazı Gözlemler", "Avrupa'da Osmanlı Savaşları, 1453-1826", "Habsburglar ve Osmanlılar: Savunma, Askeri Değişim ve Güç Dengesindeki Kaymalar", "Venedik ve Avusturya'ya Karşı Osmanlı Savaşları: 18. Asır Başlarında Tuna Boylarında Değişen Askeri Güç Dengesi", "Esnek Bir İmparatorluk: Sultan Buyruğu ve Osmanlı Serhatlerindeki Sınırları", "Macaristan'da Osmanlı Fethi ve Osmanlı Askeri Serhaddi",

"Macaristan'da Osmanlı-Habsburg Serhaddi (1541-1699): Bir Mukayese", "Savunmanın Maddi Külfeti: 16. Ve 17. Asırlarda Macar Serhaddindeki Osmanlı Kale Zincirinin Mali Yüğü", "Bibliyografya", "Dizin" den oluşmakta ve toplamda 304 sayfadır.

Türk Askeri Tarihi, tarihçilerimiz tarafından yeterince çalışılmamış, diğer alanlara oranla oldukça bakir kalmıştır. Oysa dünya tarihinin en önemli imparatorluklarından biri olduğu aşikâr olan Osmanlı Devleti ve nice Türk devleti, başarılarını ıslahatlar ile güçlendirdikleri bozkır menşeli ordularına borçludur. Askerlik ile iç içe geçmiş bir tarihe sahip olmamıza rağmen bu alanın çalışılmamış olması da Türk tarihçiliği açısından önemli bir eksikliklerdir.

Osmanlı Askeri Tarihi alanında en yetkin isimlerden biri olan Gábor Ágoston'un tanıtımını yapacağımız "Osmanlı'da Savaş ve Serhad" eserinin haricinde "Barut, Top ve Tüfek / Osmanlı İmparatorluğunun Askeri Gücü ve Silah Sanayisi" ve "Osmanlı'da Strateji ve Askeri Güç" adlarında iki eseri daha bulunmaktadır.

Eserin ilk bölümü "Osmanlı Fetihleri" (ss. 37-64) başlığı altında Osmanlı fetihlerinin kısa bir özeti içermektedir. Yazar, kırılma noktalarına göre farklı alt başlıklar altında incelediği Osmanlı fetihlerinin sebep ve sonuçlarına dair bilgiler vermekte, bu fetihler ile ilgili kısa değerlendirmeler yapmaktadır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, TDAE, Türk Tarihi ABD.

"Osmanlı Muharebe Taktikleri Üzerine Bazı Gözlemler" (ss. 65-78) başlığını taşıyan ikinci bölümde ise Osmanlı Devletinin 15. ve 16. yüzyıllardaki askeri başarısının altında yatan hususları incelenmiştir. Ágoston, bu bölümdeki tespit ve değerlendirmelerini Varna, İkinci Kosova, Mohaç ve Haçova muharebeleri üzerinden yapmıştır.

"Avrupa'da Osmanlı Savaşları, 1453-1826" (ss. 79-110) başlıklı üçüncü bölüm, Osmanlı ordusunun temellerini oluşturan birçok uygulamayı, askeri gücün gelişim safhalarını, farklı dönemlerde merkezi orduya ait asker sayısı ve harcama kalemlerini belirtilen tabloları, askeri gücün zayıflamasının altında yatan sebepleri içermesi bakımından oldukça önemlidir.

"Habsburglar ve Osmanlılar: Savunma, Askeri Değişim ve Güç Dengesindeki Kaymalar" (ss. 111-132) başlığı altındaki dördüncü bölümde, Habsburg ile Osmanlı Devletleri arasındaki askeri mücadelenin safhaları irdelenmekte, Osmanlı'nın lehine olan asker gücün hangi sebeplerden dolayı Habsburg ve dolayısıyla Avrupa lehine döndüğünü izah edilmeye çalışılmaktadır.

Beşinci bölüm "Venedik ve Avusturya'ya Karşı Osmanlı Savaşları: 18. Asır Başlarında Tuna Boylarında Değişen Askeri Güç Dengesi" (ss. 133-154) başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında Habsburg ve Osmanlı Devletlerinin askeri güçlerine ait grafikler verilmekte, Osmanlı, Habsburg ve Venedik'in bölgedeki mücadeleleri, tarafların askeri başarı ya da başarısızlıklarının altında yatan amiller irdelenmektedir.

"Esnek Bir İmparatorluk: Sultan Buyruğu ve Osmanlı Serhatlerindeki Sınırları" (ss. 155-178) başlığı altındaki altıncı bölümde, Osmanlı Devletinin fethettiği yerlerde uyguladığı politikalar ve bu politikaların sonuçları incelenmektedir. Bu bölüm diğer bölümlerden farklı olarak Osmanlı'nın Doğu sınırları hakkında bilgiler de içermesi bakımından oldukça mühimdir.

Eserin yedinci ve sekizinci bölümleri "Macaristan'da Osmanlı Fethi ve Osmanlı Askeri Serhaddi" (ss. 179-203) ile "Macaristan'da Osmanlı-Habsburg Serhaddi (1541-1699): Bir Mukayese" (ss. 204-224) başlıklarını taşımakta olup bu başlıklar altında, Osmanlı Devletinin Macaristan'ı fethi, iklim koşullarının taraflara etkisi, askerlerin cephe gerisindeki koşulları, savunma tahkimatları, istihbarat ve savaşın hazineye olan yükü gibi birçok hususta çok değerli bilgiler verilmektedir. Özellikle Habsburg ve Osmanlı Devletlerinin bölgede iskân ettiği askeri gücün maliyeti üzerine verilmiş tablolar, mücadelenin Habsburg lehine dönüşüne dair önemli ipuçları içermekte ve birçok konuya açıklık getirmektedir.

Eserin dokuzuncu ve son bölümü olan "Savunmanın Maddi Külfeti: 16. ve 17. Asırlarda Macar Serhaddindeki Osmanlı Kale Zincirinin Mali Yükü" (ss. 225-262) başlığı altında Osmanlı'nın Macaristan'ı fethinden sonra bölgede tahsis edilen yeni kalelerin ve askerlerin hazineye olan yükü, bu yükün Osmanlı arşiv belgelerine göre zaman içerisinde nasıl artış gösterdiği ve bütçedeki açıkların İstanbul'dan kapatılmasının yol açtığı sıkıntılara değinilmiştir. Bu makaleden sonra gelen "Bibliyografya" ve oldukça güzel hazırlanmış "dizin" kısımları sonrasında eser sona ermektedir.

Gábor Ágoston'un Osmanlı'da Savaş ver Serhad isimli eseri, Osmanlı Devletinin sınır eyaletlerinde uyguladığı politikalar hakkında önemli bilgiler vermiş olması, çok sayıda tablo, grafik ve resim ile oldukça az kaynağın olduğu bir alanda Osmanlı ile Habsburg Devletleri arasındaki mücadeleleri etraflıca incelemesi bakımından oldukça önemli bir kaynaktır. Kanaatimizce söz konusu bu eser, Osmanlı Tarihini doğru yorumlamak isteyen herkes tarafından okunmalı, birçok açıdan bakır kalan bu alanda çalışan tarihçilerimizin sayısının artırılması sağlanmalıdır.